

δωντανοῦ κάστρου ήταν ξεπλωμένοι, μόλις διάκρινες οὐ καὶ κεῖ ἔνα ἐνασάλεμα μέσα στά πτώματα· κι' ἔτι καὶ γαλλικὲς λεγεῶνες, πειδὸς μεγάλες, ἀπὸ τῆς ψωματίσης, ξενέφαν στὸ βουνό τοῦ "Αη—Γιάννη" πάνω στὴ γῆ τῇ μουστεμένῃ ἀπὸ τὴν δρογὴν κι' ἡπὸ τὸ αἷμα, μέσα στὰ σκοῦ απαρτά, στὸ μέρος ὃ ποῦθε περνᾶ τόρχος, στὶς τέσσερις τὸ πρωΐ, σφυρίζοντας καὶ παστιγώνοντας εὗταια τύλογο τοῦ, ὁ Σήφης, πού πάσι τῇ πόστα στὴ Νιβέλλα.

ταχίνει τὸ πᾶν, δὲν σκύψει σὲ καμιαί εξουσία καὶ μόνο ἀναγνωρίζει τὴν ἀναρχία.

Τὸ ἔδιο λοιπὸ κι' ἀπὸ τὰλλα τὰ ἔργα του μποροῦμε νὰ δοῦμε τὲς φάσεις τῆς ἰδεολογίας του. Νιχιλιστής, σκεπτικιστής, ἀναρχικὸς, σοσιαλιστής εἶναι τὰ στάδια της. — "Ἐνας μεγάλος ἀπιστος, θνατογικὸς μηδενιστής! Καὶ μεῖς τώρα θὰ κρατούμαστε καρφωμένοι μπροστά στὸ πανύψηλο ἔρωτηματικὸ ποὺ δημιούργησε κάτιδε τόσο διεγάλος σκεπτικισμὸς τῆς πλατειᾶς αὐτῆς διάνοιας.

Κάθε τόσο ποὺ θὰ ἀναδυμούμαστε τὴν ἔκστασὴν μας μπροστά στὸ ἔρωτηματικὸ αὐτό, στὸ τραγικὸ τίποτε, στὸ μηδενισμό, τὸ μόνο ποὺ δὲ θὰ μᾶς ἔκπληκτει θάναι δ «ΠΙΚΡΟΣ ΤΟΝΟΣ» ποὺ μ' αὐτόνε χαραχτηρίζουν οἱ Κριτικοὶ τὸ περστερό μέρος τοῦ μεγαλειώδικου ἔργου τοῦ Α. Φ. «Οἱ ἄνθρωποι ποὺ μᾶς ζωγραφίζει, λέει δ 'Ερρίκος Μασοίς γιὰ τὸ τελευταῖο τὸν βιβλίο, εἶναι νευρόσπαστα ποὺ μορφάζουν δέως ἀπ' τὴ στιγμαία μέθη τῶν αἰσθήσεων. Κανένα αἴστημα, καμιαὶ διανοητικότητα δὲν τού: φωτίζει.»

Κι' δ ἀνατόμησ αὐτὸς τῆς ἀθρώπινης ψυχῆς πετάει τὸ τραγικὸ τοῦ «μηδὲν» καθὼς θὰ πετοῦσε μιὰ σφαῖρα. Καὶ μᾶς μηδενίζει, καὶ μᾶς καρφώνει ἔκστατικὸς μπροστά στὸ μηδὲν τὸν χωρὶς νὰ μᾶς βίδει τὴν ἔξηγησὴν του. Καὶ οὔτε θάν τὴν δώσῃ. "Ἐφυγε κι' ἐπῆρε μαξὺ τον τὸ μεγάλο μυστικὸ ποὺ τὸν κάνει νὰ σαρκάζῃ καὶ μᾶς ἀφίνει ἐμᾶς νὰ τὸ ἀγνοοῦμε, πιθανὸ καὶ νὰ τὸ ξέρουμε, νὰ τὸ ξέρουμε καλά, καὶ νὰ τὸ λέμε πραγματικότητη!"

Πέθανε δ Α. Φ. χωρὶς νὰ δώσῃ τὴν ἔξηγηση σὲ ώρισμένα δξιώματα ποὺ δειλιοῦμε νὰ τὰ ἀποδώσωμε σὲ λογοτεχνικὸ υχῆμα· η στὸ ἔστασμα μιᾶς υπερώριμης σκέψης σὲ στιγμὲς ἔξωθλησης τῆς ανυσηχίας ὡς στὸ ἀδύνατο. "Ἐνα τραγικό «μηδὲν» ἔνα σκληρὸ τίποτε μᾶς ἀφίνει νὰ νοιώθουμε ἀπὸ τὴν ἔξωτερηνευσὴ τῆς μεγάλης του σκέψης χωρὶς νὰ μποροῦμε νὰ νοιώσουμε τὴν δξεδιάλυτη δύναμη ποὺ μᾶς τραβᾷ νὰ τὸ πιστέψουμε, νὰ τὸ ἐσωτεριστοῦμε. Καὶ δπάρεχει ἡ δύναμη αὐτὴ ποὺ μᾶς τὸ δείχνει πλέοι τὸ μηδὲν εν αὐτῷ καὶ μᾶς κάνει νὰ τὸ δσπαταζόμαστε. Καὶ θάξερε βέβαια τὴν ψπαρκή τῆς δύναμης αὐτῆς, πού πάνω της βασιζότεν, χωρὶς νάχη τὴν ἀνάγκη νὰ δώσῃ τὴν ἔξηγηση τοῦ τρομεροῦ τι ποτε. Κι' ἔτσι δ 'Ανατόλ Φράνσ θὰ μποροῦσε ἀδισταχτα νὰ πωθῇ ΣΚΕΨΗΛΑΤΗΣ. Χαλιναράνει τὴ σκέψη μὲ τὴ δύναμη τοῦ δυνατοῦ συγγραφέα καὶ τὴν γραβάτει ἀνδχι σ' οὐρανογείτονα δωμάτια, στὴν δυσκολόγνωστη πραγματικότητα.— Τέτοιος δ 'Αν. Φράνσ.

Δυσὶ λόγια ἀκόμα. Γεννήθηκε στὸ Παρίσι στὰ 1844 καὶ τὸνομα τοῦ τ' ἀληθινό ἦταν 'Ανατόλ THIBAUD.

25—10—1924

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΠΡΕΒ.

ΟΠΟΙΟΣ μᾶς φέρει τὸ ΙΙο φύλλο τῆς «Αθηνᾶς» θὰ πέρνη τρεῖς δραχμές ἢ 4 φύλλα ἄλλων μερομήνεων.

Τύποις Γ. Ε. Γεωρβασάκη
καὶ Σίκας

